

5. Липа О. Визначні сади і парки України та їх охорона / О. Липа. – К.: Вид-во. КУ, 1960. – 176 с.
6. Лихачев Д. Восстановление памятников культуры. Заметки о реставрации мемориальных садов и парков / Д. Лихачев. – М.: Искусство, 1981. – С. 96-127.
7. Родічкін І. Д. *Старовинні маєтки України* / І.Д. Родічкін, О.І. Родічкіна. — К.: Мистецтво, 2009. – 384 с.
8. Тимофієнко В. Українська садибна архітектура другої половини XVIII — першої третини XIX століття / В. Тимофієнко, В. Єрошев. – К.: НДІТІАМ, 1993. – 44 с.
9. Томілович Л. Історичні садиби Вінницької області / Л. Томілович. – Чернігів, 2011. – 220 с.
10. Aftanazy R. Materiały do dziejow rezydencji: T. 1-11, Warszawa, 1986-1994.

Abstract

This article deals with the problems concerning the current state and methods of investigation of palace and garden ensembles in the region of Podillya. The analysis of bibliographical sources has proven the necessity of a deep complex study of the problems of park design of the region.

Key words: palace and gardens ensembles, Podillya, garden design.

Аннотация

В статье рассматривается проблематика исследования принципов формирования и развития дворцово-парковых ансамблей Подолья и состояние изученности вопроса. На основе анализа библиографические источники доказана необходимость комплексного изучения проблемы паркостроительства этого региона.

Ключевые слова: дворцово-парковые ансамбли, Подолье, садово-парковое искусство.

УДК 72.01:111.852

Г.Л. Копцева

*к. арх., доцент кафедри містобудування,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова (Україна)*

ПРИНЦИПИ СПІВВІДНОШЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО СПРИЙНЯТТЯ І ГРАФІЧНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація. Робота присвячена розгляду принципів співвідношення візуального сприйняття і графічного відображення архітектурного середовища у творчому процесі архітектурного проектування.

Ключові слова: візуальне сприйняття, архітектурна композиція, міське середовище, видовий кадр, графічне зображення.

Сприйняття архітектурного середовища є важливим фактором у творчому процесі архітектурного проектування. У цьому значенні досить **актуальним** є введення в навчальний процес підготовки студентів-архітекторів виконання замальовок міського середовища за шляхом руху. Мета малюнка, під час дослідження композиції архітектурно-просторового оточення міста, складається з усвідомлення на чуттєво-емоційному рівні цілісності середовища, гармонійного поєднання ландшафту і архітектурних компонентів, які розкриваються у свідомості людини, що рухається до певної мети. При цьому характерною рисою кожного малюнку є постійна зміна вражень і непередбачених зорових відчуттів.

Виклад основного матеріалу. Викладання малюнка в архітектурних навчальних закладах – один із найважливіших орієнтирів майбутньої діяльності архітектора. Особливо це важливо в еру комп'ютеризації, коли машина взяла на себе, здавалося б, найважливішу функцію автора – зображення його творчих пошуків. Загальна мета архітектора – формування архітектури в реальному середовищі – виділяє процес пізнання реального середовища. Малюнок – це чи не найскладніша сфера інтелектуальної діяльності людини, оскільки пропонує глибоку аналітико-синтезуючу роботу.

У традиційному ракурсі сприйняття архітектурної діяльності творчий процес представляє серію послідовних взаємопов'язаних стадій, які можна представити за спрощеною схемою: занурення в тему, вивчення матеріалу - ескізування і макетування - розробка та графічна подача проекту - реалізація за участю автора. У цій схемі навмисно узагальнені стадії розробки проектної документації, які можуть варіюватися. Невипадково здавна вживалося слово «зодчий» - творець і майстер, що володіє всім спектром необхідних для здійснення задуму вміннями, навичками.

На сьогоднішній день, коли ручна графіка майже повністю здала позиції, досить гостро постало питання збереження і виявлення індивідуальності авторської мови. Комп'ютерний «ескіз» часто не володіє самостійною цінністю - він стає частиною комплексного процесу моделювання. У цьому зв'язку в методичному плані особливого значення набуває метод клаузур. Це надійний спосіб розвитку творчого мислення, пам'яті, ручної графіки. Крім цього, клазура і ескізування - оперативні способи спілкування майстра і учня.

Ескіз майже завжди емоційно наповнений і викликає відповідну реакцію у глядача, якого приваблює «жвавість», розкутість графіки, свобода подачі матеріалу. Ескіз-пошук є необхідною частиною художньо-композиційної підготовки архітекторів, що розвиває творчі здібності студентів. Ескіз – аналіз натури, пошук неповторності й краси середовища. Можливі різні підходи до класифікації ескізів. Архітектурний ескіз варіюється за стадіями розробки

творчого задуму: ескіз як фіксація першої ідеї; асоціативний ескіз при формуванні концепції майбутнього твору; уточнюючий ескіз в процесі роботи над проектом. За принципом завершеності: начерк, зарисовка; «архітектурний ескіз»; ескізна архітектурна графіка. Ескіз будь-якого типу може стати самостійним твором мистецтва.

У ручному авторському ескізі здійснюється взаємозв'язок, синтез теоретичних пошуків, архітектурних та художніх форм виразності. Таким чином, природа архітектурного ескізу багатозначна: ідейно-сміслова, асоціативна; архітектурно-морфологічна; художня. Він одночасно виступає як процес і результат; володіє вираженою ідентичністю і багатогранністю; охоплює ціле і окремі деталі одночасно; висловлює повноту задуму і має недомовленість.

Пасивне, механічне копіювання природи створює лише в'яле, нецікаве зображення. Енергія та краса, глибина та цікавість малюнка залежить від уміння цікаво бачити природу, споглядати закладений природний образ, осмислити його, що у свій час Ле Корбюзьє назвав «генієм місця», а М. П. Анциферов – «міфом місця» [3]. Чисельні ескізи-пошуки переконують студентів, що максимально відчуте композиційне рішення є важливим фактором вдалого графічного рішення закладених природою ідеї, образу, міфу. Таким чином, останні дослідження в області архітектури, містобудування і ряду гуманітарних наук дозволяють на новому рівні поставити **проблему** невідповідності візуального сприйняття реального архітектурного середовища та його графічного відображення. У зв'язку з цим встановлена **мета** роботи – розкрити сутність міського середовища через натурне зображення архітектурного простору. Визначити принципи співвідношення візуального сприйняття і графічного відображення архітектурного середовища у творчому процесі архітектурного проектування.

Під час натурального вивчення архітектурно-просторового середовища міста, його домінуючого ансамблю або окремих фрагментів варто керуватися певною методикою. Ця методика включає послідовність дій, для вирішення того або іншого завдання, спрямовану на вивчення середовища: його композиції, функціональної організації, соціальної структури, транспортної й інженерної інфраструктури.

Наукова новизна та особистий вклад одержаних результатів полягає в розробці методики архітектурного проектування, в основі якої лежать принципи сприйняття архітектурного середовища через натурне зображення:

- зображення зовнішніх і внутрішніх перспектив, що фіксують просторові зв'язки зовнішньої і внутрішньої структури об'єкта, їх стик на домінуючому вузлу міста або ансамблю;

- зображення зовнішніх панорам, які розкриваються з основних шляхів руху;
- зображення зворотних перспектив з об'єкта у зовнішній простір, формуючи таким чином інтер'єрні структури центрального ансамблю;
- виконання замальовок в напрямку руху, фіксуючи етапи «закриття» домінуючого об'єкта і «розкриття» його в перспективі;
- замальовки локальних фрагментів, характерних якостей простору, що розкривають специфіку оточення;
- виконання перспективи з «пташиного польоту», виявляючи закономірності побудови середовища, якості структури.

У процесі вивчення навколишнього міського середовища великого значення набуває розуміння міста як системи різнорівневих взаємопов'язаних елементів. Для цього необхідно вивчити не тільки архітектурні та ландшафтні елементи, що складають систему, але й просторово-композиційні зв'язки, що утворюються між ними. У процесі такого пізнання міського простору лежить принцип візуального розгляду предмета з усіх боків, відстаней і ракурсів. Архітектура пізнається в часі та русі – ця аксіома є найважливішою для вивчення будь якого архітектурно-просторового середовища. Численні замальовки міста, його значних елементів, будівель, вулиць тощо дозволяють студенту уявити досліджуване середовище як єдине ціле.

Спостереження у архітектора пов'язане безпосередньо з малюнком. Саме малюнок передає те, що архітектор побачив і, що найважливіше, пережив. Бо переживання – це шлях до художнього сприйняття, тобто до сприйняття архітектурного. Малюнок завжди є вираженням естетичної позиції, а також виразом його поглядів на проблему взаємин людини і навколишнього простору. Якщо письменник, поет висловлює свою думку-образ словами, то архітектор відображає свої задуми в малюнку, начерку, ескізі або кресленні.

Таким чином, малюнок у творчій роботі архітектора володіє рядом особливостей:

- ідентичність у формуванні авторської мови, стилю;
- концептуальність на стадії відпрацювання авторського задуму;
- синтезованість на стику художніх, наукових та літературних напрямів;
- поліваріантність ескізу і відкритість до діалогу;
- інтуїтивність малюнка як явища.

Сприйняття – цілісне відображення предметів, явищ і подій в результаті безпосереднього впливу об'єктів реального світу на органи чуття. Найважливішими особливостями сприйняття є: предметність, цілісність, структурність, константність, апперцепція, свідомість, вибірковість, ілюзія [2].

Питання сприйняття архітектури в процесі руху відображені в багатьох роботах М.О. Ладовського, М.Я. Гінзбурга, Д. Саймондса, О.Л. Беляєвої та ін. Основна думка О.Л. Беляєвої полягає в тому, що «людина сприймає архітектуру в русі, коли враження від об'єкта створюється від інтегрування у свідомості зорових кадрів, що постійно змінюються. В основі сприйняття міського середовища лежать зорові відчуття, та зрима картина, що відображає все різноманіття форми, світла, кольору, властиве оточуючій нас дійсності» [1]. На думку О.Л. Беляєвої, враження від навколишнього середовища складається в людини в результаті сприйняття потоку зорових вражень, що розгортається в просторі і часі в процесі руху.

Таким чином, у формуванні архітектурної композиції повинне враховуватися послідовне наростання емоційних вражень за ходом руху - від початку шляху до кульмінаційного моменту. Таким чином, образ міста (ансамблю) формується під впливом накладення безлічі картин при русі по місту. При цьому дороги і вулиці повинні виступати як візуально-просторові канали, що розкриваються на архітектурну домінанту.

Візуальне сприйняття архітектурно-просторового середовища за ходом руху з далеких і ближніх відстаней розкривається в натурних роботах студентів-архітекторів при вивченні містобудівної структури сучасних міст. Важлива і характерна риса в організації архітектурно-просторового середовища - врахування психологічної необхідності орієнтації людини в просторі. При цьому характерною рисою кожного малюнку є постійна зміна вражень і непередбачених зорових відчуттів.

Вивчення міста як специфічного середовища, створеного людиною для життя і діяльності, орієнтує студента-архітектора на розгляд і зображення міста в цілому – від його зовнішніх панорам до чисельних внутрішніх фрагментів міста. При сприйнятті архітектурного простору в русі характерна зміна видових кадрів. При цьому кадр одержує іншу якість.

Таким чином, для підготовки архітекторів необхідно вчити студентів малювати; малювати місто і людину в місті. Малюнок повинен бути присутній у більшості професійних дисциплін. Це і замальовки до архітектурних проектів, і малюнки до завдань з теоретичних курсів, і проектно-графічні композиції. Студент малює безупинно. У цих малюнках він шукає специфіку міського фрагменту, його характер, його усталеність і мінливість, його «геній місця».

Малюнок – це можливість висловити свою закоханість у архітектуру, у природне середовище, у людину, для якої ця архітектура створена. Звісно, у студента є фотоапарат, звісно, він їм активно користується. Але доки є Малюнок, доти є Архітектура, доти архітектор спроможний бачити довкілля і створювати його штучний світ для Людини.

Література

1. Беляева, Е. Л. Архитектурно-пространственная среда города как объект зрительного восприятия / Е. Л. Беляева. – М.: Стройиздат, 1977. – 127 с.
2. Дунклер К. Психология продуктивного (творческого) мышления. Психология мышления / К. Дунклер. – М.: Искусство, 1965. - 234 с.
3. Мастера советской архитектуры об архитектуре : избранные отрывки из писем, статей, выступлений и трактатов: в 2-х т. Т.2 / под ред. М. Г. Бархина [и др.]. – М.: «Искусство», 1975. – 200 с.

Abstract

The work is devoted to the principles of the relations of visual perception and graphic display of the architectural environment in the creative process of architectural design.

Keywords: visual perception, architectural composition, urban environment, specific frame, a graphic image.

Аннотация

Работа посвящена рассмотрению принципов соотношения визуального восприятия и графического отображения архитектурной среды в творческом процессе архитектурного проектирования.

Ключевые слова: визуальное восприятие, архитектурная композиция, городская среда, видовой кадр, графическое изображение.

УДК 72.01

Х.П. Крамарчук

к. арх., доцент,

Інститут архітектури НУ «Львівська політехніка» (Україна)

ПОЕТИКА ПРОСТОРІВ РОГУ ТА КУТА

Анотація: виявлено смисли простору рогу та кута на основі прикметникових, іменникових понять і поетичного образу, співвіднесено психологічні відчуття кольорів і геометричних форм з психологічними відчуттями просторів рогу і кута

Ключові слова: поетика, простір, ріг, кут, покуть.

«Якщо б в філософських системах які описують Всесвіт, уяві приділялася увага, стало б очевидним: спершу з'явився прикметник. Можна дати пораду: якщо хочете знайти сутність філософії світу, шукайте прикметник».

Г.Башляр. «Поетика простору».

Стан проблеми і актуальність досліджень. Отже, щоб дізнатися семантику реалії треба шукати її прикмети. У ХХІ ст. поетика архітектури виокремилась як область архітектурознавства і розвивається як один з методів дослідження об'єктів